

TƏRSDƏLLƏR SAHƏSİNİN MİOSEN ÇÖKÜNTÜLƏRİNİN KOLLEKTOR VƏ LİTOFASİYAL XARAKTERİSTİKASI

A.Q.Bəkirova

Azərbaycan, SOCAR “Neftqazəlmətdəqiqatlayihə” İnstitutu

Tərsdəllər sahəsinin Miosen çöküntülərinin kollektor və litofasiyal xarakteristikasının məsələlərinə baxılmışdır. Bu məqsədlə Tərsdəllər sahəsində petrofiziki və quyuların geofiziki tədqiqatlarından əldə olunan məlumatlara əsasən Miosen yaşlı süxurların 3D geoloji modeli Petrel proqramı vasitəsi ilə tərtib edilmişdir. Nəticə etibarlı ilə bu model sahə üzrə Miosen yaşlı çöküntülərin litofasiyal dəyişmə, məsaməlik və keçiricilik xüsusiyyətlərinin ayrı-ayrı layların izlənilməsinə imkan vermişdir.

Miosen yaşlı süxurlar Kür və Qabırçı çaylararası rayonunda geniş yayılmışdır. Ümumiyyətlə, rayon üzrə Miosen şöbəsi gillər, mergel və qumlu-gilli süxurları ilə təmsil olunmuşdur. Miosen mərtəbəsi çöküntüləri tədqiqat obyektinə olduğundan aşağıda onun geniş şərhi verilmişdir.

Tarxan-Çokrak çöküntüləri Tərsdəllər strukturunda çoxsaylı quyularla açılmışdır. Bu mərtəbə üst Maykopun yuyulmuş səthi üzərində yatır. İşdə Taxran horizontuna Çokrak horizontu ilə birlikdə baxılmışdır. Çokrak horizontu tünd-boz laylı zəif karbonatlı laycıqlarına malik gilli alevrolitli süxurlarla səciyyələnir. Sahədə ən az qalınlıq (177 m) 6 saylı quyuda, ən böyük qalınlıq (442 m) 34 saylı quyuda qeydə alınmışdır. Çöküntülərin alevrolit (0,1-0,01 mm) və gil (0,01 mm) fraksiyalarının miqdarı uyğun olaraq 41,18 % və 46,31 %, iri dənəli qumlu (0,1-0,25 mm) fraksiyalar isə 12,50 % təşkil edir.

Sahənin Şimal - Şimal-Şərq hissəsində məsaməlik daha yüksək qiymətə malikdir. Məsaməliyin orta qiyməti 30,71 %-dir. Süxurlarda keçiricilik isə $25-167 \cdot 10^{-15} \text{ m}^2$ qiymətləndirilmişdir.

Sahənin cənub-qərb qanadında qalınlığın azalması və əsasən qumlu-alevrolitli çöküntülərin yayılması müşahidə olunur. Cənub-şərq qanadında isə gilli alevrolitli

və nazik qumdaşı təbəqələrin növbələşməsi, qalınlığın artması izlənilir.

Karaqan-Konk çöküntülərini fauna qalıqlarının azlığı və eyni zamanda çöküntü toplanmada əsaslı fasilələrin olmaması səbəbindən bir-birindən ayırmaq mümkün deyil. Karaqan-Konk çöküntüləri Çokrak çöküntüləri üzərinə uyğun yatır. Layın qalınlığı 106 m-dən (17 sayı quyu) 317 m-ə qədər (20 saylı quyu) dəyişir. Fraksiyaların miqdarı: gil 41,13 %, alevrolit 33,85 % və qum 25,03 % təşkil edir.

Sahə üzrə məsaməliyin orta qiyməti 30,35 % qiymətləndirilmiş, mərkəzi və qərb hissədə daha yüksək qiymətlə səciyyələnir. Süxurlarda keçiricilik isə $21-226 \cdot 10^{-15} \text{ m}^2$ qiymətləndirilmişdir.

Modeldə alınmış mənzərəyə görə Karaqan - Konk lay dəstəsinin gilli süxurları strukturun şimal-qərb hissəsində və cənub-şərq qanadında toplanıb.

Sarmat yaşlı çöküntü kompleksində fraksiyaların miqdarı: gil süxurları 49,98 %, alevrolit süxurları 36,66 % və qumlu süxurlar 13,36 % təşkil edir. Tərsdəllər sahəsinin cənub hissəsində qalınlığın kəskin azalması müşahidə olunur. Tədqiqatlara əsasən Sarmat süxurlarında məsaməliyin miqdarı aşağıdır. Məsaməliyin orta qiyməti 24.73 %-dir. Süxurlarda keçiricilik $26-139 \cdot 10^{-15} \text{ m}^2$ -dir.

Hər üç mərtəbənin mərkəzi hissəsində qumlu-alevrolitli çöküntülər üstünlük təşkil etdiyi müəyyən edilmişdir.

Qurulan yeni modellər və bu sahədə qazılan axtarış-kəşfiyyat quyularından əldə edilən geoloji məlumatların birgə təhlili Miosen çöküntülərinin litoloji-petrofiziki xüsusiyyətləri haqqında əvvəllər yaranmış təsəvvürləri bir qədər dəqiqləşdirməyə və konkretləşdirməyə imkan verəcəkdir.